HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera întâi)

7 septembrie 2022 *

„Ajutoare de stat – Ajutor pus în aplicare de Belgia în favoarea JCDecaux Street Furniture Belgium – Decizie prin care ajutorul este declarat incompatibil cu piața internă și prin care se dispune recuperarea acestuia – Avantaj – Obligația de motivare”

În cauza T-642/19,

JCDecaux Street Furniture Belgium, cu sediul în Bruxelles (Belgia), reprezentată de A. Winckler, G. Babin și B. Cambier, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de G. Braga da Cruz, C. Georgieva și D. Recchia, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de

Clear Channel Belgium, cu sediul în Bruxelles, reprezentată de P. de Bandt, M. Gherghinaru și L. Panepinto, avocați,

intervenientă,

TRIBUNALUL (Camera întâi)

compus din domnii H. Kanninen, președinte, și M. Jaeger și doamna M. Stancu (raportoare), judecători,

grefier: domnul L. Ramette, administrator,

având în vedere faza scrisă a procedurii,

în urma ședinței din 2 martie 2022,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: franceza.

Hotărâre

1 Prin acțiunea întemeiată pe articolul 263 TFUE, reclamanta, JCDecaux Street Furniture Belgium, fostă JCDecaux Belgium Publicité, solicită anularea Deciziei C(2019) 4466 final a Comisiei din 24 iunie 2019 privind ajutorul de stat SA.33078 (2015/C) (ex 2015/NN) pus în aplicare de Belgia în favoarea JCDecaux Belgium Publicité (denumită în continuare „decizia atacată”).

Istoricul cauzei

2 Orașul Bruxelles (Belgia) și reclamanta au încheiat două contracte succesive privind punerea la dispoziție a diverse piese de mobilier stradal, dintre care o parte puteau fi exploatate în scopuri publicitare.

3 Primul contract, din 16 iulie 1984 (denumit în continuare „contractul din 1984”), a cărui durată era de 15 ani, prevedea că reclamanta pune la dispoziția orașului Bruxelles și exploatează stații de autobuz publicitare și piese de mobilier stradal denumite „mobilier stradal de informare” (denumite în continuare „MUPI”), al căror proprietar rămânea în următoarele condiții:

– reclamanta nu plătea nicio chirie, taxă de folosință sau redevență pentru stațiile de autobuz și pentru MUPI, dar trebuia să acorde orașului Bruxelles o serie de avantaje în natură, și anume trebuia să pună la dispoziție în mod gratuit coșuri pentru deșeuri de hârtie, toalete publice și ziare electronice, precum și să realizeze o hartă generală a orașului Bruxelles, o hartă turistică și hotelieră și o hartă a străzilor pietonale din orașul Bruxelles;

– în schimbul prestațiilor sale, reclamanta era autorizată să exploateze în scopuri publicitare stațiile de autobuz și MUPI furnizate;

– fiecare dispozitiv putea fi exploatat pentru o perioadă de 15 ani de la instalarea sa, constatată printr-un proces-verbal întocmit în contradictoriu.

4 În anul 1995, orașul Bruxelles a reziliat contractul din 1984.

5 În anul 1998, orașul Bruxelles a lansat o cerere de ofertă având ca obiect fabricarea, furnizarea, plasarea, punerea în funcțiune, întreținerea și mentenanța MUPI, a stațiilor de călătorie și a suporturilor de afișare, dintre care o parte puteau fi utilizate în scopuri publicitare.

6 Pentru a-și respecta angajamentele contractuale care decurg din contractul din 1984 și pentru a asigura transparența cererii de ofertă, orașul Bruxelles a enumerat, în anexa 10 la caietul special de sarcini al respectivei cereri de ofertă (denumită în continuare „anexa 10”), 282 stații de autobuz și 198 de MUPI care fac obiectul contractului din 1984 (denumite în continuare „dispozitivele înscrise în anexa 10”), pentru care dreptul de exploatare al reclamantei nu ajunsese încă la scadență potrivit clauzelor contractului din 1984, indicând amplasarea și, respectiv, data scadenței lor.

7 Al doilea contract, din 14 octombrie 1999 (denumit în continuare „contractul din 1999”), constituit dintr-un bon de comandă, din caietul de sarcini menționat la punctul 6 de mai sus și din anexele la acesta, inclusiv anexa 10, a fost semnat de reclamantă, care a câștigat cererea de ofertă, și a înlocuit contractul din 1984. Condițiile prevăzute de acest contract erau următoarele:

– durata contractului era de 15 ani;

– orașul Bruxelles devenea proprietarul mobilierului stradal amplasat, prin plata unui preț net forfetar pentru fiecare dispozitiv furnizat, complet echipat, instalat și operațional;

– reclamanta trebuia să plătească o chirie lunară pentru utilizarea mobilierului stradal care făcea obiectul contractului în scopuri publicitare.

8 La punerea în aplicare a contractului din 1999, anumite dispozitive înscrise în anexa 10 au fost eliminate înainte de data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă, în timp ce altele au fost menținute după datele menționate. Pentru aceste din urmă dispozitive, spre deosebire de cele care fac obiectul contractului din 1999, reclamanta nu a plătit nici chirie, nici taxe orașului Bruxelles. Această situație a încetat în luna august 2011, când ultimele dispozitive înscrise în anexa 10 au fost demontate.

9 La 19 aprilie 2011, intervenienta, Clear Channel Belgium, a sesizat Comisia Europeană cu o plângere în care considera că, prin faptul că a continuat să exploateze anumite dispozitive înscrise în anexa 10 după data prevăzută a scadenței lor fără a plăti chirie sau taxe orașului Bruxelles, reclamanta beneficiase de un ajutor de stat incompatibil cu piața internă.

10 La 24 martie 2015, Comisia a inițiat procedura oficială de investigare în temeiul articolului 108 TFUE.

11 Prin hotărârea din 29 aprilie 2016, cour d’appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles, Belgia) a confirmat hotărârea pronunțată la 13 decembrie 2010 de tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Tribunalul de Primă Instanță Francofon din Bruxelles, Belgia), care statuase că reclamanta nu a respectat scadențele prevăzute în anexa 10 privind utilizarea anumitor dispozitive înscrise în aceeași anexă, că nu a obținut autorizația expresă a orașului Bruxelles de a efectua o „interversiune” a dispozitivelor publicitare și că, prin urmare, a exploatat ilegal numeroase dispozitive publicitare pe domeniul public al orașului Bruxelles.

12 La 24 iunie 2019, Comisia a închis procedura oficială de investigare, adoptând decizia atacată. Articolele 1 și 2 din aceasta au următorul cuprins:

„Articolul 1

Ajutorul de stat în favoarea [reclamantei], al cărui cuantum corespunde chiriei și taxelor neplătite pentru dispozitivele publicitare instalate în temeiul contractului din 1984 pe teritoriul orașului Bruxelles și menținute după data prevăzută pentru eliminare în anexa 10 la contractul din 1999, acordat ilegal între 15 septembrie 2001 și 21 august 2010 de către Belgia, cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) [TFUE], este incompatibil cu piața internă.

Articolul 2

(1) Belgia trebuie să recupereze de la beneficiar ajutorul menționat la articolul 1.

[…]”

Concluziile părților

13 Reclamanta solicită Tribunalului:

– anularea articolului 1 din decizia atacată, în măsura în care constată existența unui ajutor de stat incompatibil cu piața internă în favoarea sa în executarea contractului din 1984, și a articolelor 2-4 din aceeași decizie, în măsura în care dispun recuperarea ajutorului de la aceasta de către Regatul Belgiei;

– obligarea Comisiei și a intervenientei la plata cheltuielilor de judecată.

14 Comisia solicită Tribunalului:

– respingerea acțiunii;

– obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată

15 Intervenienta solicită Tribunalului respingerea acțiunii.

În drept

16 În susținerea acțiunii formulate, reclamanta invocă patru motive. În cadrul primului motiv, reclamanta apreciază că Comisia a săvârșit o eroare vădită de apreciere, precum și o eroare de drept atunci când a considerat că exploatarea anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă constituia un avantaj. Prin intermediul motivelor al doilea-al patrulea, toate invocate cu titlu subsidiar, reclamanta susține că un ipotetic ajutor de stat ar fi fost compatibil cu piața internă în temeiul Comunicării Comisiei privind cadrul Uniunii Europene pentru ajutoarele de stat sub forma compensațiilor pentru obligația de serviciu public (JO 2012, C 8, p. 15) și al Deciziei 2012/21/UE a Comisiei din 20 decembrie 2011 privind aplicarea articolului 106 alineatul (2) din [TFUE] în cazul ajutoarelor de stat sub formă de compensații pentru obligația de serviciu public acordate anumitor întreprinderi cărora le-a fost încredințată prestarea unui serviciu de interes economic general (JO 2012, L 7, p. 3) (al doilea motiv), că Comisia și-a încălcat obligația de motivare în ceea ce privește evaluarea cuantumului care trebuie recuperat (al treilea motiv) și că ajutorul de stat reținut prin decizia atacată ar fi în orice caz prescris (al patrulea motiv).

Cu privire la primul motiv, potrivit căruia Comisia a săvârșit o eroare vădită de apreciere, precum și o eroare de drept atunci când a considerat că exploatarea de către reclamantă a anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 după data scadenței acestora prevăzută în aceeași anexă constituia un avantaj

17 Prin intermediul primului motiv, împărțit în trei aspecte, reclamanta urmărește în esență să repună în discuție analiza efectuată de Comisie în considerentele (82)-(96) ale deciziei atacate, privind noțiunea de „avantaj economic” în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. Prin intermediul primului aspect, reclamanta susține că Comisia a înlăturat în mod eronat mecanismul de compensare aplicat de orașul Bruxelles pentru a respecta echilibrul economic al

contractului din 1984 (denumit în continuare „mecanismul de compensare al contractului din 1984”). Prin intermediul celui de al doilea aspect, reclamanta susține că Comisia a adoptat un scenariu contrafactual eronat atunci când a considerat că chiriile și taxele ar fi trebuit percepute pentru dispozitivele înscrise în anexa 10 și menținute după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă. Prin intermediul celui de al treilea aspect, reclamanta susține că Comisia a calificat în mod eronat contractul din 1984 drept „pur comercial” și a refuzat astfel aplicarea criteriilor jurisprudenței întemeiate pe Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415).

Cu privire la primul aspect, potrivit căruia Comisia a înlăturat în mod greșit mecanismul de compensare al contractului din 1984

18 În cadrul primului aspect al primului motiv, reclamanta susține că, în primul rând, prin înlăturarea relevanței mecanismului de compensare al contractului din 1984, Comisia nu a ținut seama de realitățile practice și juridice ale contractelor de utilitate publică pe termen lung în Belgia, în al doilea rând, mecanismul de compensare menționat, întemeiat pe obligația orașului Bruxelles de a menține echilibrul economic al contractului din 1984, exclude în mod necesar ca un avantaj să îi fi fost acordat, în al treilea rând, Comisia a săvârșit o eroare de drept prin referirea la Hotărârea din 26 octombrie 2016, Orange/Comisia (C-211/15 P, EU:C:2016:798), și la jurisprudența rezultată din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), fără a lua în considerare mecanismul de compensare al contractului din 1984, în al patrulea rând, prin faptul că a respins relevanța acestui mecanism pentru motivul că ar fi acceptat „din proprie inițiativă” să retragă anumite dispozitive înscrise în anexa 10 la cererea orașului Bruxelles, Comisia nu a ținut seama de caracterul obiectiv al noțiunii de „ajutor de stat” și, în al cincilea rând, absența unei documentații suplimentare care să însoțească mecanismul de compensare al contractului din 1984 nu permite să se considere că orașul Bruxelles nu s-a comportat ca un operator de piață și nici să se demonstreze existența unui avantaj, întrucât o astfel de absență este uzuală în tipul de contract în cauză și un înscris formal prealabil care să formalizeze mecanismul de compensare al contractului din 1984 nu era prevăzut nici de lege, nici de contract.

19 Comisia și intervenienta contestă argumentația reclamantei.

20 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, calificarea unei măsuri drept „ajutor de stat”, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, presupune întrunirea a patru condiții, și anume existența unei intervenții a statului sau prin intermediul resurselor de stat, ca această intervenție să fie susceptibilă să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre, să acorde un avantaj selectiv beneficiarului și să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența. În plus, acest avantaj trebuie să fie imputabil statului (a se vedea Hotărârea din 25 ianuarie 2022, Comisia/European Food și alții, C-638/19 P, EU:C:2022:50, punctul 121 și jurisprudența citată).

21 În ceea ce privește noțiunea „ajutor”, rezultă din jurisprudență că aceasta cuprinde nu numai prestații pozitive precum subvențiile, ci și intervenții care, sub diverse forme, reduc sarcinile care grevează în mod normal bugetul unei întreprinderi și care, din acest motiv, fără să fie subvenții în sensul strict al termenului, au aceeași natură și efecte identice (a se vedea Hotărârea din 11 septembrie 2014, Grecia/Comisia, T-425/11, EU:T:2014:768, punctul 39 și jurisprudența citată).

22 Astfel, s-a statuat că o măsură prin care autoritățile publice acordă anumitor întreprinderi o scutire de sarcini economice care, deși nu presupune un transfer de resurse de stat, îi pune pe beneficiari într-o situație financiară mai favorabilă decât a celorlalți contribuabili constituie un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE (a se vedea prin analogie Hotărârea din 11 septembrie 2014, Grecia/Comisia, T-425/11, EU:T:2014:768, punctul 40 și jurisprudența citată).

23 În sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, avantajul este un avantaj economic pe care o întreprindere nu l-ar fi putut obține în condiții de piață normale, și anume fără intervenția statului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 aprilie 1999, Spania/Comisia, C-342/96, EU:C:1999:210, punctul 41).

24 În plus, noțiunea de „avantaj”, inerentă calificării unei măsuri drept ajutor de stat, are un caracter obiectiv, independent de motivele autorilor măsurii în cauză. Astfel, natura obiectivelor urmărite prin măsuri de stat și justificarea lor sunt lipsite de orice relevanță pentru calificarea lor drept ajutor de stat. Într-adevăr, articolul 107 alineatul (1) TFUE nu distinge în funcție de cauzele sau de obiectivele intervențiilor de stat, ci le definește în funcție de efectele lor (a se vedea Hotărârea din 25 ianuarie 2022, Comisia/European Food și alții, C-638/19 P, EU:C:2022:50, punctul 122 și jurisprudența citată).

25 În ceea ce privește mecanismul de compensare al contractului din 1984, în primul rând, trebuie să se constate că împrejurarea că menținerea și exploatarea anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă au urmărit să compenseze un pretins dezavantaj pe care reclamanta l-ar fi suferit din cauza retragerii anticipate a unei serii de dispozitive înscrise în anexa 10 pretins impuse de orașul Bruxelles și că acest mecanism de compensare a fost conform cu realitățile practice și juridice ale contractelor de utilitate publică pe termen lung în Belgia nu implică faptul că mecanismul menționat nu poate constitui un ajutor de stat.

26 Astfel, după cum reiese din jurisprudența citată la punctul 24 de mai sus, noțiunea de „ajutor de stat” este o noțiune juridică obiectivă definită direct la articolul 107 alineatul (1) TFUE, care nu distinge în funcție de cauzele sau de obiectivele intervențiilor de stat, ci le definește în funcție de efectele lor. În consecință, faptul că obiectivul măsurii de stat a fost menținerea echilibrului economic al contractului din 1984 sau că acest obiectiv a fost conform cu principiile dreptului național nu permite excluderea *ab initio* a calificării drept „ajutor de stat” a unei asemenea măsuri.

27 Situația este aceeași în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia, prin înlăturarea relevanței mecanismului de compensare al contractului din 1984 pentru motivul că ea ar fi fost de acord „din proprie inițiativă” să retragă anumite dispozitive înscrise în anexa 10 la cererea orașului Bruxelles, Comisia nu a ținut seama de caracterul obiectiv al noțiunii de „ajutor de stat”.

28 În al doilea rând, trebuie să se constate că, contrar celor susținute de reclamantă, faptul de a continua să exploateze anumite dispozitive înscrise în anexa 10 după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă fără a plăti chirie sau taxe orașului Bruxelles a avut ca efect reducerea acestor sarcini care i-ar fi grevat bugetul.

29 Astfel, părțile nu contestă că, după încheierea contractului din 1999, reclamanta nu putea instala și exploata pe teritoriul orașului Bruxelles mobilier stradal decât în condițiile prevăzute de contractul menționat, conform cărora trebuia să plătească o chirie și taxe. Potrivit anexei 10, prin derogare de la clauzele contractului din 1999, dispozitivele înscrise în această anexă puteau

continua să fie exploatate de reclamantă în condițiile prevăzute de contractul din 1984, și anume fără a plăti chirie sau taxe, dar numai până la scadențele prevăzute în aceeași anexă. După aceste date, dispozitivele respective trebuiau să fie înlocuite cu dispozitive noi care fac obiectul contractului din 1999 și, prin urmare, supuse obligației de plată a taxelor și a chiriei.

30 Rezultă că faptul de a continua să exploateze anumite dispozitive înscrise în anexa 10 în condițiile stabilite prin contractul din 1984 după scadențele prevăzute în aceeași anexă a permis reclamantei să evite instalarea și exploatarea noilor dispozitive care fac obiectul contractului din 1999 și, pe cale de consecință, să plătească chiriile și taxele pe care ar fi trebuit să le plătească potrivit acestui din urmă contract. În plus, din considerentul (49) al deciziei atacate reiese că exploatarea anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 nu putea continua după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă fără ca orașul Bruxelles să permită acest lucru.

31 De altfel, în această privință trebuie să se constate că, așa cum reiese din cuprinsul punctului 11 de mai sus, prin hotărârea din 29 aprilie 2016, cour d'appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles) a statuat că reclamanta nu a respectat scadențele prevăzute în anexa 10 în ceea ce privește anumite dispozitive înscrise în aceeași anexă, că nu obținuse autorizația expresă a orașului Bruxelles de a efectua o „interversiune" a dispozitivelor publicitare și că, prin urmare, a exploatat ilegal numeroase dispozitive din domeniul public al orașului Bruxelles.

32 Desigur, reclamanta apreciază că hotărârea din 29 aprilie 2016 pronunțată de cour d'appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles) nu poate fi luată în considerare în cadrul prezentei proceduri întrucât orașul Bruxelles nu era parte în cauza respectivă și că, prin urmare, nu a putut confirma în fața instanței naționale existența mecanismului de compensare al contractului din 1984.

33 Or, acest argument nu poate fi admis. Astfel, după cum arată Comisia în mod întemeiat, fără a fi contrazisă de reclamantă, din interpretarea hotărârii din 29 aprilie 2016 a cour d'appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles) reiese că orașul Bruxelles a fost chemat în judecată și a avut posibilitatea să își prezinte observațiile. În plus, așa cum reiese din decizia atacată, în cadrul procedurii precontencioase, orașul Bruxelles nu a contestat efectele acestei hotărâri.

34 În al treilea rând, reclamanta arată în mod eronat că Comisia nu se putea întemeia, în considerentele (87)-(89) ale deciziei atacate, pe punctele 41-44 din Hotărârea din 26 februarie 2015, Orange/Comisia (T-385/12, nepublicată, EU:T:2015:117), pentru motivul că concluziile Tribunalului care rezultau din acestea erau specifice situației de fapt din litigiu.

35 Astfel, la punctul 43 din Hotărârea din 26 februarie 2015, Orange/Comisia (T-385/12, nepublicată, EU:T:2015:117), s-a statuat că numai în măsura în care o intervenție a statului trebuia să fie considerată o compensație pentru prestațiile efectuate de întreprinderile cărora le-a fost încredințată prestarea unui serviciu de interes economic general în vederea executării unor obligații de serviciu public, potrivit criteriilor stabilite de jurisprudența rezultată din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), intervenția respectivă nu intra sub incidența articolului 107 alineatul (1) TFUE. Astfel, Tribunalul nu a intenționat să limiteze conținutul acestei considerații la speța în discuție în hotărârea menționată. În plus, argumentul întemeiat pe faptul că, în speță, ar fi necesar să se țină seama de un aranjament contractual este neîntemeiat în fapt întrucât, după cum reiese din cuprinsul punctului 31 de mai sus, prin hotărârea din 29 aprilie 2016, cour d'appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles) a statuat că reclamanta nu obținuse autorizația expresă a orașului Bruxelles de a efectua o „interversiune" a dispozitivelor publicitare.

36 Această concluzie nu poate fi repusă în discuție de argumentația reclamantei potrivit căreia comparația cu jurisprudența rezultată din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), este inoperantă dat fiind că nu era obligată la plata taxelor și a chiriilor și că nu putea fi vorba despre un transfer de resurse de stat. Astfel, în considerentele (87)-(89) ale deciziei atacate, Comisia s-a referit la jurisprudența rezultată din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), în ceea ce privea stabilirea unui avantaj, iar nu pentru a examina un transfer de resurse de stat. De altfel, în cadrul celui de al treilea aspect al primului motiv, reclamanta însăși invocă jurisprudența respectivă susținând că cerințele stabilite de aceasta sunt aplicabile în speță.

37 În al patrulea rând, în ceea ce privește repunerea în discuție de către reclamantă a concluziei Comisiei din considerentele (94) și (95) ale deciziei atacate, potrivit căreia mecanismul de compensare al contractului din 1984 nu putea fi considerat un comportament normal al unui operator în economia de piață, chiar presupunând că comportamentul orașului Bruxelles în speță poate fi examinat, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței, pentru a se stabili dacă o măsură de stat constituie un ajutor, trebuie să se analizeze dacă, în împrejurări similare, un operator în economia de piață având o dimensiune care poate fi comparată cu cea a organismelor care administrează sectorul public ar fi putut fi determinat să adopte o decizie similară, și anume în acest caz să compenseze în mod similar pretinsul prejudiciu cauzat unui cocontractant în executarea obligațiilor sale contractuale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 decembrie 2018, Ryanair și Airport Marketing Services//Comisia, T-165/15, EU:T:2018:953, punctul 140). În plus, este necesar ca elemente obiective și verificabile să indice în mod clar că statul membru respectiv a adoptat, anterior sau simultan acordării avantajului economic, decizia de a compensa, prin intermediul măsurii aplicate în mod efectiv, pretinsul prejudiciu cauzat unui cocontractant cu ocazia executării obligațiilor sale contractuale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2012, Comisia/EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, punctele 82 și 83).

38 În această privință, într-o primă etapă, trebuie constatat că niciun element prezentat în fața Comisiei nu permite să se identifice existența unei analize efectuate de orașul Bruxelles cu privire la pierderea efectivă înregistrată de reclamantă legată de eliminarea anticipată a anumitor dispozitive înscrise în anexa 10, pe care mecanismul de compensare al contractului din 1984 trebuia să o compenseze, și la avantajul care rezultă din menținerea altor dispozitive înscrise în aceeași anexă.

39 Într-o a doua etapă, nu reiese din niciun element din dosar că orașul Bruxelles ar fi urmărit punerea în aplicare a mecanismului de compensare al contractului din 1984. În acest sens de altfel, în cadrul procedurii de examinare în fața Comisiei, autoritățile belgiene au indicat că existase un dezechilibru între numărul de dispozitive înscrise în anexa 10 eliminate anticipat și numărul de dispozitive menținute după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă și că pretinsa compensare operată prin mecanismul de compensare al contractului din 1984 a depășit ceea ce era impus de presupusul dezavantaj suferit de reclamantă [considerentele (85) și (89) ale deciziei atacate].

40 Într-o a treia etapă, în ceea ce privește argumentația reclamantei potrivit căreia lipsa unei documentații suplimentare care însoțea mecanismul de compensare al contractului din 1984 nu permite să se considere că orașul Bruxelles nu s-a comportat ca un operator de piață și nici să se demonstreze existența unui avantaj, având în vedere că o astfel de lipsă este uzuală în tipul de contract în cauză, iar un înscris formal prealabil care să formalizeze mecanismul de compensare al contractului din 1984 nu este prevăzut nici de lege, nici de contract, este suficient să se

amintească faptul că, așa cum s-a constatat la punctul 31, prin hotărârea din 29 aprilie 2016, cour d'appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles) a statuat că reclamanta nu a respectat scadențele prevăzute în anexa 10 în ceea ce privește anumite dispozitive înscrise în aceeași anexă, că nu obținuse autorizația expresă a orașului Bruxelles de a efectua o „interversiune" a dispozitivelor publicitare și că, prin urmare, a exploatat ilegal numeroase dispozitive pe domeniul public al orașului Bruxelles.

41 În plus, și în orice caz, trebuie să se constate, după cum arată Comisia în mod întemeiat, că, independent de aspectul dacă o formalizare în scris a mecanismului de compensare al contractului din 1984 era sau nu era necesară potrivit dreptului belgian sau contractului respectiv, acest mecanism de compensare nu exonera administrația națională de obligația de a efectua o analiză a existenței și a întinderii eventualului prejudiciu pe care reclamanta l-ar fi suferit din cauza eliminării anticipate a anumitor dispozitive prevăzute în anexa 10 și pe care acest mecanism urmărea să îl compenseze în vederea menținerii echilibrului economic al contractului din 1984, iar aceasta înainte de a institui mecanismul menționat. Astfel, o asemenea analiză era necesară pentru a verifica dacă măsura acordată de administrația națională era conformă cu cerințele dreptului Uniunii Europene, în special cu cele care decurg din articolul 107 alineatul (1) TFUE.

42 Având în vedere tot ceea ce precedă, este necesar să se constate că Comisia a considerat în mod întemeiat că menținerea și exploatarea de către reclamantă a anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă constituiau un avantaj economic în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, chiar dacă această menținere era un mecanism de compensare al contractului din 1984.

43 Prin urmare, se impune respingerea primului aspect al primului motiv.

Cu privire la al doilea aspect, potrivit căruia Comisia a săvârșit o eroare vădită de apreciere și o eroare de drept prin faptul că a considerat că reclamanta a beneficiat de economii în ceea ce privește chiriile și taxele care constituie un avantaj

44 Prin intermediul acestui aspect, reclamanta contestă în esență considerentul (132) al deciziei atacate, în care Comisia a apreciat că calculul cuantumului ajutorului incompatibil trebuia să se efectueze pentru fiecare dispozitiv înscris în anexa 10 și menținut operativ după data scadenței sale prevăzută în aceeași anexă după data de 15 septembrie 2001, luând ca referință chiria datorată în temeiul contractului din 1999 și taxele aplicabile în general dispozitivelor publicitare între data scadenței prevăzută în anexa 10 (dacă aceasta dată este posterioară datei de 15 septembrie 2001) sau 15 septembrie 2001 (dacă această dată este anterioară datei de 15 septembrie 2001) și data la care a fost efectuată efectiv eliminarea. În această ultimă privință, Comisia a arătat că respectivul calcul trebuia efectuat pe baza articolelor 3-5 din Regulamentul orașului Bruxelles privind taxele din 17 octombrie 2001, a articolelor 4-7 din Regulamentul orașului Bruxelles privind taxele din 18 decembrie 2006 și a articolelor 4-6 din Regulamentele orașului Bruxelles privind taxele din 17 decembrie 2007, din 15 decembrie 2008, din 9 noiembrie 2009, din 20 decembrie 2010 și din 5 decembrie 2011.

– *Cu privire la critica referitoare la chiriile nepercepute*

45 În ceea ce privește chiriile nepercepute, reclamanta susține că, întrucât mecanismul de compensare al contractului din 1984 a fost instituit de orașul Bruxelles pentru a menține echilibrul economic al contractului respectiv, dispozitivele înscrise în anexa 10 și menținute după data scadenței acestora prevăzută în aceeași anexă se încadrau în condițiile stabilite în contractul menționat. Or, dat fiind că contractul din 1984 nu prevedea nicio chirie, taxă de folosință sau redevență, nu a existat o pierdere de venituri pentru orașul Bruxelles în ceea ce privește chiriile.

46 În observațiile formulate cu privire la memoriul în intervenție, reclamanta adaugă că, presupunând chiar că orașul Bruxelles îi poate solicita vreo sumă pentru utilizarea domeniului său public, singurul regim juridic aplicabil ar fi fost Regulamentul privind taxele din 17 octombrie 2001, care reglementează, printre altele, situația mobilierului stradal plasat în scopuri comerciale fără autorizație pe drumurile publice. Astfel, un dispozitiv înscris în anexa 10 și menținut după data scadenței prevăzute în aceeași anexă nu ar fi determinat plata unei chirii, ci mai degrabă plata unei redevențe anuale pentru ocuparea domeniului public, al cărei cuantum este neglijabil (223,20 de euro pe mobilier).

47 Comisia și intervenienta contestă argumentele reclamantei.

48 În această privință trebuie amintit că, astfel cum s-a arătat la punctele 29 și 30 de mai sus, după intrarea în vigoare a contractului din 1999, reclamanta nu putea instala și exploata pe teritoriul orașului Bruxelles mobilier stradal, inclusiv cel care putea fi exploatat în scopuri publicitare, decât în condițiile prevăzute de contractul menționat, potrivit cărora trebuia să plătească o chirie și taxe.

49 Or, având în vedere jurisprudența citată la punctul 22 de mai sus, dat fiind că una dintre condițiile prevăzute în contractul din 1999 era plata unor chirii, Comisia a concluzionat în mod întemeiat că exploatarea de către reclamantă a anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 dincolo de data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă, fără a plăti nicio chirie orașului Bruxelles, constituise un avantaj prin intermediul resurselor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.

50 Prin urmare, această critică trebuie respinsă ca neîntemeiată.

– *Cu privire critica referitoare la taxele nepercepute*

51 În ceea ce privește taxele nepercepute, reclamanta susține că Comisia a stabilit în mod incorect sistemul de referință. În această privință, reclamanta invocă mai multe argumente. În primul rând, aceasta arată că, în lipsa unui regim fiscal uniform pe teritoriul național sau pe teritoriul Regiunii Bruxelles-Capitală, Regulamentele privind taxele adoptate de orașul Bruxelles nu puteau constitui un sistem de referință. Prin urmare, faptul că reclamanta nu a trebuit să plătească taxe pe mobilierul stradal exploatat în scopuri publicitare pe teritoriul orașului Bruxelles nu ar fi constituit un avantaj decât în cazul în care s-ar fi demonstrat că în toate celelalte comune din Belgia în care intervenienta exploata mobilier stradal în scopuri publicitare achita o taxă pe respectivul mobilier stabilită la aceeași rată și pentru tot mobilierul stradal exploatat în scopuri publicitare. În al doilea rând, reclamanta susține că contractele din 1984 și din 1999 nu sunt supuse Regulamentului privind taxele din 17 octombrie 2001. În acest sens, reclamanta invocă două hotărâri din 4 noiembrie 2016 ale tribunal de première instance francophone de Bruxelles

(Tribunalul de Primă Instanță Francofon din Bruxelles) care atestă că nu datora taxe comunale pentru publicitate în ceea ce privește contractul din 1999. În al treilea rând, aceasta arată că principiul mutabilității ar fi aplicabil contractelor din 1984 și din 1999.

52 Comisia și intervenienta contestă argumentația reclamantei.

53 În primul rând, în ceea ce privește argumentația reclamantei privind sistemul de referință aplicabil în speță, trebuie arătat că, în ipoteza în care aceasta trebuie interpretată în sensul că are legătură cu caracterul selectiv al măsurii, ea trebuie respinsă dat fiind că, atunci când este vorba despre o măsură individuală precum cea din speță, selectivitatea avantajului economic se prezumă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2015, Comisia/MOL, C-15/14 P, EU:C:2015:362, punctul 60).

54 În orice caz, trebuie să se constate că Comisia nu a săvârșit o eroare de apreciere prin faptul că a utilizat ca sistem de referință Regulamentele orașului Bruxelles privind taxele, având în vedere că, în cursul procedurii precontencioase, autoritățile belgiene nu au contestat că aceste regulamente constituiau regimul fiscal de referință în ceea ce privește taxarea exploatării de dispozitive publicitare pe teritoriul orașului Bruxelles.

55 În al doilea rând, contrar celor susținute de reclamantă, exploatarea anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă era supusă Regulamentului privind taxele din 17 octombrie 2001, iar neplata taxelor a implicat o degrevare a bugetului său.

56 Astfel, din dispozițiile relevante ale Regulamentului orașului Bruxelles privind taxele citate în decizia atacată reiese că Regulamentul privind taxele din 17 octombrie 2001 instituia pentru anii fiscali 2002-2006 un impozit pe anunțurile publicitare cu caracter temporar în și pe spațiul public. Același regulament prevedea o scutire de taxe pentru anunțurile efectuate de orașul Bruxelles sau de organismele pe care le înființase, le finanțase sau care îi erau subordonate. Orașul Bruxelles a adoptat ulterior Regulamentul privind taxele din 18 decembrie 2006, care prevedea același impozit și aceeași scutire pentru anul fiscal 2007. Începând cu anul fiscal 2008, orașul Bruxelles a introdus un impozit specific pe dispozitivele publicitare, în temeiul Regulamentelor privind taxele din 17 decembrie 2007, din 15 decembrie 2008, din 9 noiembrie 2009, din 20 decembrie 2010 și din 5 decembrie 2011.

57 Din decizia atacată reiese de asemenea că, în observațiile scrise din 20 iunie 2016, ca răspuns la întrebările adresate de Comisie prin scrisoarea din 15 aprilie 2016, autoritățile belgiene au indicat că, inițial, orașul Bruxelles a considerat, în temeiul scutirii de taxe pentru anunțurile orașului, prevăzută de Regulamentul privind taxele din 17 octombrie 2001, că mobilierul stradal care face obiectul contractului din 1999 exploatat în scopuri publicitare nu era supus plății taxelor dat fiind că aparținea orașului Bruxelles. Astfel, aceasta nu a perceput sumele corespunzătoare acestor taxe pentru anii fiscali 2002-2009.

58 Cu toate acestea, astfel cum arată autoritățile belgiene în observațiile lor scrise din 20 februarie 2017, ca răspuns la întrebările suplimentare adresate de Comisie la 14 februarie 2017, orașul Bruxelles nu a exploatat niciodată el însuși mobilier stradal în scopuri publicitare și numai mobilierul stradal care făcea obiectul contractului din 1999 îi aparținea.

59 În plus, autoritățile belgiene au indicat că orașul Bruxelles a concluzionat ulterior că scutirea de taxe a mobilierului urban exploatat în scopuri publicitare pentru simplul motiv că aparținea orașului Bruxelles, în condițiile în care nu acesta îl exploata, era de natură să creeze un tratament

inechitabil în raport cu operatorii altor dispozitive publicitare. Acesta a decis să perceapă taxe pe mobilierul stradal exploatat în scopuri publicitare care face obiectul contractului din 1999, iar primele încasări au avut loc în anul 2011 și vizau anul fiscal 2009.

60 Or, toate aceste circumstanțe demonstrează că scutirea de taxe aplicată de orașul Bruxelles dispozitivelor înscrise în anexa 10 și menținute după data scadenței acestora prevăzută în aceeași anexă era consecința aplicării în privința dispozitivelor menționate a scutirii de taxe prevăzute de regulamentele sale privind taxele pentru anunțurile orașului Bruxelles, chiar dacă nu era nici operatorul, nici proprietarul dispozitivelor respective.

61 În consecință, Comisia a concluzionat în mod întemeiat că Regulamentele privind taxele adoptate de orașul Bruxelles începând cu anul 2001 ar fi trebuit să se aplice dispozitivelor înscrise în anexa 10 și menținute operative după data scadenței acestora și că scutirea aplicată de orașul Bruxelles înainte de anul fiscal 2009 era o derogare de la sistemul de referință care implica un avantaj prin intermediul resurselor de stat din partea orașului Bruxelles.

62 Astfel, după cum au arătat înseși autoritățile belgiene, deși s-ar putea justifica într-adevăr scutirea de taxe a mobilierului stradal exploatat în scopuri publicitare utilizat de orașul Bruxelles în scopuri proprii sau în scopurile unor organisme pe care acesta le-a creat, le-a finanțat sau care îi erau subordonate, o asemenea scutire nu era aplicabilă în cazul în care mobilierul respectiv era exploatat în aceleași scopuri de un terț și în special de o societate comercială care își desfășoară activitatea în sectorul publicității de exterior.

63 Referitor la cele două hotărâri din 4 noiembrie 2016 pronunțate de tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Tribunalul de Primă Instanță Francofon din Bruxelles) și care atestă că reclamanta nu era obligată la plata taxei comunale pe publicitate în ceea ce privește contractul din 1999, trebuie constatat că acestea sunt lipsite de pertinență în ceea ce privește calificarea drept ajutor de stat a exploatării anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă. Astfel, așa cum s-a arătat la punctul 24 de mai sus, în privința calificării drept ajutor de stat a unei măsuri de stat, articolul 107 TFUE nu distinge în funcție de cauzele sau de obiectivele intervențiilor de stat, ci le definește în funcție de efectele lor. De altfel, s-a statuat că o măsură prin care autoritățile publice acordă anumitor întreprinderi o scutire fiscală care, deși nu presupune un transfer de resurse de stat, îi pune pe beneficiari într-o situație financiară mai favorabilă decât a celorlalți contribuabili constituie un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE (a se vedea Hotărârea din 11 septembrie 2014, Grecia/Comisia, T-425/11, EU:T:2014:768, punctul 40 și jurisprudența citată).

64 În al treilea rând, în ceea ce privește argumentele reclamantei referitoare la mutabilitatea contractelor din 1984 și din 1999 în ipoteza unei aplicări a taxelor, trebuie să se constate, așa cum arată în mod întemeiat Comisia, că principiul mutabilității nu poate impune orașului Bruxelles să revizuiască contractul din 1984. Acest contract prevede în mod explicit, la articolul 7.2, că, în cazul modificării condițiilor de exploatare, inclusiv noi măsuri fiscale, revine reclamantei sarcina de a solicita revizuirea condițiilor stabilite prin contract, iar nu orașului Bruxelles sarcina de a efectua din oficiu o asemenea revizuire. Or, reclamanta nu a făcut dovada că a solicitat o revizuire a contractului din 1984.

65 Având în vedere tot ceea ce precedă, trebuie să se concluzioneze că Comisia nu a săvârșit o eroare de apreciere atunci când a considerat că reclamanta beneficiase de o economie în ceea ce privește chiriile și taxele care constituie un avantaj. Prin urmare, al doilea aspect al primului motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al treilea aspect, potrivit căruia contractele din 1984 și din 1999 nu sunt „pur comerciale”, iar condițiile jurisprudenței rezultate din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), erau îndeplinite în speță

66 În cadrul celui de al treilea aspect al primului motiv, reclamanta susține că, în speță, contractele din 1984 și din 1999 nu sunt „pur comerciale” și că mecanismul de compensare al contractului din 1984 îndeplinește cele patru condiții ale jurisprudenței rezultate din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415). Astfel, reclamanta susține că era însărcinată cu misiuni de serviciu public clar definite, că parametrii de calcul al mecanismului de compensare menționat erau stabiliți în prealabil în mod obiectiv și transparent, că compensația era limitată la ceea ce era necesar pentru a acoperi costurile asociate executării obligațiilor de serviciu public și că contractele din 1984 și din 1999 i-au fost atribuite datorită unor proceduri de cerere de ofertă deschise, transparente și nediscriminatorii.

67 Comisia și intervenienta contestă argumentația reclamantei.

68 Cu titlu introductiv, trebuie să se constate că, dat fiind că decizia atacată privește numai menținerea anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă, analiza condițiilor stabilite de jurisprudența rezultată din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), nu vizează decât menținerea respectivă, argumentația reclamantei referitoare la contractul din 1999 fiind, prin urmare, inoperantă.

69 În ceea ce privește condițiile stabilite de jurisprudența rezultată din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), trebuie amintit că, potrivit acestei jurisprudențe, nu intră în domeniul de aplicare al articolului 107 alineatul (1) TFUE o intervenție a statului considerată a fi o compensație care reprezintă contraprestația unor servicii efectuate de întreprinderile beneficiare în executarea unor obligații de serviciu public, astfel încât aceste întreprinderi nu profită în realitate de un avantaj financiar, iar intervenția respectivă nu are, așadar, ca efect plasarea acestora într-o poziție concurențială mai favorabilă în raport cu întreprinderile concurente.

70 Cu toate acestea, pentru ca, într-un caz concret, o asemenea compensație să nu fie calificată drept ajutor de stat, trebuie îndeplinite cumulativ următoarele patru condiții:

– în primul rând, întreprinderea beneficiară a fost însărcinată efectiv cu executarea unor obligații de serviciu public, iar aceste obligații au fost definite în mod clar;

– în al doilea rând, parametrii pe baza cărora se calculează cuantumul compensației au fost stabiliți în prealabil în mod obiectiv și transparent;

– în al treilea rând, compensația nu depășește ceea ce este necesar pentru acoperirea integrală sau parțială a costurilor ocazionate de executarea obligațiilor de serviciu public, ținând seama de veniturile aferente, precum și de un profit rezonabil pentru executarea acestor obligații;

– în al patrulea rând, în cazul în care alegerea întreprinderii pentru executarea obligațiilor de serviciu public nu este efectuată în cadrul unei proceduri de achiziții publice, nivelul compensației necesare a fost determinat pe baza unei analize a costurilor pe care o întreprindere mijlocie, bine administrată și dotată în mod corespunzător cu mijloace de

transport pentru a putea îndeplini cerințele de serviciu public impuse, le-ar fi suportat pentru a executa obligațiile respective, ținând seama de veniturile aferente, precum și de un profit rezonabil pentru executarea acestor obligații.

71 Reiese din jurisprudența rezultată din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), că prima condiție urmărește în esență să se stabilească dacă, în primul rând, întreprinderea beneficiară a fost însărcinată efectiv cu executarea unor obligații de serviciu public și, în al doilea rând, dacă aceste obligații sunt clar definite în dreptul național. Această condiție urmărește un obiectiv de transparență și de securitate juridică ce impune reunirea unor criterii minime privind existența unuia sau mai multor acte de putere publică în care sunt definite într-un mod suficient de precis cel puțin natura, durata și întinderea obligațiilor de serviciu public care revin întreprinderilor însărcinate cu aceste obligații (Hotărârea din 20 decembrie 2017, Comunidad Autónoma del País Vasco și alții/Comisia, C-66/16 P-C-69/16 P, EU:C:2017:999, punctele 72 și 73).

72 În speță, în primul rând, trebuie să se observe că din niciun document prezentat de reclamantă nu reiese că autoritățile belgiene ar fi definit drept serviciu de interes economic general instalarea și exploatarea unui mobilier stradal precum cel care face obiectul contractului din 1984. În al doilea rând, după cum reiese din analiza efectuată la punctele 31-33 de mai sus, reclamanta nu se putea prevala de o autorizație expresă din partea orașului Bruxelles pentru menținerea și exploatarea după data scadenței a anumitor dispozitive înscrise în anexa 10. În consecință, trebuie subliniat că nu există niciun act de putere publică ce ar fi mandatat reclamanta să realizeze eliminarea anumitor dispozitive de mobilier stradal în executarea unei obligații de serviciu public.

73 Având în vedere cele ce precedă, este necesar să se constate că Comisia nu a săvârșit o eroare de apreciere atunci când a concluzionat că contractul din 1984 era un contract pur comercial, astfel încât prima condiție a jurisprudenței rezultate din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), nu era îndeplinită.

74 Potrivit unei jurisprudențe constante, cele patru condiții ale jurisprudenței rezultate din Hotărârea din 24 iulie 2003, Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), trebuie respectate cumulativ pentru ca compensarea obligațiilor de serviciu public impuse să nu fie calificată drept ajutor de stat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 martie 2017, Franța/Comisia, T-366/13, nepublicată, EU:T:2017:135, punctul 79 și jurisprudența citată). Rezultă de aici că faptul că una dintre acestea nu este respectată este suficient pentru a concluziona în sensul existenței unui avantaj și, prin urmare, al calificării drept ajutor a compensației în discuție (Hotărârea din 11 iulie 2018, Buonotourist/Comisia, T-185/15, nepublicată, EU:T:2018:430, punctul 132).

75 Din tot ceea ce precedă rezultă că al treilea aspect al primului motiv trebuie respins.

76 Având în vedere aceste împrejurări, trebuie să se concluzioneze că Comisia nu a săvârșit o eroare de apreciere atunci când a considerat că menținerea și exploatarea anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă constituiau un avantaj și că primul motiv nu este fondat.

Cu privire la al doilea motiv, potrivit căruia un ipotetic ajutor de stat ar fi fost compatibil cu piața internă în temeiul Comunicării Comisiei privind cadrul Uniunii Europene pentru

ajutoarele de stat sub forma compensațiilor pentru obligația de serviciu public și al Deciziei 2012/21

77 Reclamanta arată că Comisia a săvârșit o eroare de drept și o eroare de apreciere întrucât, chiar dacă se presupune că mecanismul de compensare al contractului din 1984 ar putea fi calificat drept ajutor de stat, aceasta ar fi trebuit, având în vedere competențele extinse de investigare cu care era învestită, să își asume efectul deplin al articolului 106 alineatul (2) TFUE.

78 Comisia și intervenienta contestă argumentația reclamantei.

79 Cu titlu introductiv, trebuie constatat că, prin intermediul celui de al doilea motiv, reclamanta încearcă să conteste analiza Comisiei cu privire la compatibilitatea ajutorului. Reclamanta pretinde că, contrar celor indicate în considerentul (126) al deciziei atacate, Comisia ar fi trebuit să examineze din oficiu aplicabilitatea articolului 106 alineatul (2) TFUE în cazul măsurii în cauză și că, dat fiind că nu a procedat astfel, a săvârșit o eroare de drept și o eroare de apreciere.

80 În acest sens trebuie constatat că, în ceea ce privește examinarea compatibilității unui ajutor cu piața internă, statul membru în cauză și părțile interesate au libertatea de a contesta raționamentul provizoriu al Comisiei în această privință în cursul procedurii oficiale de investigare. Statul membru și, într-o mai mică măsură, părțile interesate sunt în general cele mai bine plasate să stabilească existența unui obiectiv de interes general care ar fi fost urmărit la momentul adoptării măsurii în cauză și care ar permite declararea acesteia ca fiind compatibilă în totalitate sau în parte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 aprilie 2019, UPF/Comisia, T-747/17, EU:T:2019:271, punctul 128).

81 În consecință, având în vedere că, astfel cum s-a constatat în considerentul (126) al deciziei atacate, autoritățile belgiene nu au prezentat în niciun moment în cursul procedurii de investigare în fața Comisiei un argument prin care să demonstreze că în cazul de față se aplica una dintre derogările prevăzute la articolul 106 alineatul (2) TFUE, reclamanta nu poate reproșa Comisiei că nu a examinat din oficiu compatibilitatea mecanismului de compensare al contractului din 1984 cu articolul menționat.

82 Prin urmare, este necesar să se concluzioneze că Comisia a apreciat în mod întemeiat că excepția prevăzută la articolul 106 alineatul (2) TFUE nu putea fi invocată. Al doilea motiv trebuie deci respins ca nefondat.

Cu privire la al treilea motiv, potrivit căruia Comisia a încălcat obligația de motivare în ceea ce privește evaluarea sumei de recuperat

Cu privire la primul aspect, potrivit căruia Comisia nu răspunde suficient la elementele invocate de părți, anticipează cuantumul ajutorului care trebuie recuperat în comunicatul de presă și își încalcă normele interne de procedură

83 În cadrul primului aspect al celui de al treilea motiv, reclamanta susține că Comisia nu și-a îndeplinit obligația de motivare întrucât a apreciat cuantumul ajutorului care trebuie recuperat la aproximativ două milioane de euro, ceea ce corespundea cuantumului invocat de intervenientă, în pofida faptului că ea ar fi demonstrat, la fel ca autoritățile belgiene, că estimările intervenientei nu erau corecte. În plus, Comisia ar fi anticipat cuantumul ajutorului care trebuie recuperat în comunicatul său de presă din 24 iunie 2019, fără ca această sumă să figureze însă în decizia

atacată. Potrivit reclamantei, Comisia ar fi trebuit să motiveze alegerea de a urma propunerea intervenientei. Întrucât nu a procedat astfel, aceasta ar constitui o nemotivare a deciziei atacate și o derogare de la propriul manual de proceduri în materie de ajutoare de stat, care ar indica faptul că cerința motivării trebuie să fie mai strictă în ceea ce privește aspectele de dezacord între părți.

84 Comisia și intervenienta contestă argumentația reclamantei.

85 Trebuie constatat că susținerile reclamantei privind estimarea de către Comisie a cuantumului ajutorului care trebuie recuperat la aproximativ două milioane de euro, prin însușirea acestei evaluări prezentate de intervenientă, se întemeiază pe o interpretare eronată a deciziei atacate.

86 Astfel, reiese cu claritate din decizia atacată că menționarea cuantumului de două milioane de euro a fost înscrisă în cadrul prezentării estimărilor ajutorului care trebuie recuperat prezentate de intervenientă și de autoritățile belgiene, iar nu ca un motiv al Comisiei în susținerea aprecierii sale cu privire la cuantumul respectiv.

87 De altfel, din lectura deciziei atacate reiese fără nicio îndoială că Comisia nu a cuantificat ajutorul care trebuia recuperat, ci doar a stabilit metoda de calcul al cuantumului ajutorului respectiv. Astfel, în această privință, ea a arătat că respectivul calcul trebuia efectuat pentru fiecare dispozitiv înscris în anexa 10 și menținut operativ dincolo de data scadenței sale după 15 septembrie 2001, luând drept referință chiriile datorate în temeiul contractului din 1999 și taxele aplicabile în general dispozitivelor publicitare între data scadenței prevăzută inițial în anexa 10 (dacă aceasta era ulterioară datei de 15 septembrie 2001) sau 15 septembrie 2001 (dacă data era anterioară datei de 15 septembrie 2001) și data la care eliminarea avusese loc în mod efectiv, fără a lua în considerare mecanismul de compensare al contractului din 1984.

88 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se constate că argumentația reclamantei potrivit căreia Comisia și-a însușit cuantumul ajutorului invocat de intervenientă fără a-și motiva alegerea de a urma propunerea acesteia din urmă este nefondată.

89 Prin urmare, primul aspect al celui de al treilea motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al doilea aspect, potrivit căruia cuantificarea cuantumului unui ipotetic ajutor de stat era imposibilă și constituia un obstacol în calea recuperării acestuia

90 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al treilea motiv, reclamanta contestă analiza Comisiei din considerentele (52), (119), (137) și (144) ale deciziei. În primul rând, reclamanta arată că Comisia a înlăturat estimările efectuate de autoritățile belgiene și a acceptat cuantumul ajutorului propus de intervenientă. În al doilea rând, reclamanta susține că, în orice caz, ar fi imposibil în practică să se cuantifice avantajul de care ar fi beneficiat, în măsura în care, în conformitate cu structura sa financiară, contractul din 1984, care reglementează dispozitivele înscrise în anexa 10, nu prevedea nicio chirie, taxă de folosință sau redevență și era aplicabil dispozitivelor înscrise în anexa 10 și menținute operative după data scadenței acestora. În al treilea rând, ea susține că, chiar dacă se consideră că compensarea dintre dispozitivele eliminate înainte de data scadenței acestora prevăzută în anexa 10 și dispozitivele menținute după data scadenței lor ar fi putut conduce la un dezechilibru, *quod non*, Comisia nu ar fi putut solicita recuperarea avantajului care decurge din aceasta întrucât, în lipsa posibilității de a efectua o evaluare rezonabilă a pretinsului avantaj, respectarea dreptului la apărare al orașului Bruxelles ar putea

constitui un obstacol în calea recuperării acestuia în conformitate cu articolul 16 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2015/1589 al Consiliului din 13 iulie 2015 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 108 [TFUE] (JO 2015, L 248, p. 9).

91 În această ultimă privință, în replică, reclamanta adaugă că însăși nemotivarea deciziei atacate invocată în cererea introductivă o privează de posibilitatea de a contesta cu precizie elementele de drept și de fapt care stau la baza evaluării cuantumului ajutorului. Or, potrivit reclamantei, imposibilitatea de a evalua cuantumul avantajului ipotetic de care ar fi beneficiat coroborată cu nemotivarea deciziei atacate conduce la o încălcare a dreptului său la apărare și împiedică controlul legalității exercitat de instanță.

92 Comisia și intervenienta contestă argumentația reclamantei. În acest cadru, Comisia invocă în duplică inadmisibilitatea criticii referitoare la încălcarea dreptului la apărare al reclamantei, invocată în replică, pentru motivul că, în stadiul cererii introductive, aceasta aprecia că orașul Bruxelles a suferit încălcarea menționată. În opinia Comisiei, acest motiv nou trebuie respins ca inadmisibil, conform articolului 84 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului.

93 În ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia Comisia a înlăturat estimările efectuate de autoritățile belgiene și a acceptat cuantumul ajutorului propus de intervenientă, pe de o parte, trebuie amintit că s-a constatat la punctele 87 și 88 de mai sus că Comisia nu cuantificase ajutorul care trebuia recuperat, ci doar stabilise metoda de calcul al cuantumului ajutorului respectiv, fără a-și însuși cuantumul ajutorului invocat de intervenientă. Pe de altă parte, trebuie să se constate că Comisia a explicat motivele pentru care, în opinia sa, avantajul de care beneficiase reclamanta era superior celui estimat de autoritățile belgiene. Astfel, Comisia a arătat că considera că estimarea la 200 000 de euro a avantajului menționat invocată de aceste autorități era neîntemeiată întrucât era calculată ținând seama în mod eronat de mecanismul de compensare al contractului din 1984.

94 În ceea ce privește pretinsa imposibilitate de a cuantifica avantajul de care ar fi beneficiat reclamanta și pretinsa încălcare a dreptului la apărare care ar rezulta din aceasta, trebuie arătat, cu titlu introductiv, că argumentul reclamantei este întemeiat pe o încălcare a obligației de motivare, prevăzută ca drept la apărare la articolul 41 alineatul (1) litera (c) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Întrucât este vorba despre un motiv de ordine publică, acesta poate fi invocat în stadiul replicii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 iulie 2017, Badica și Kardiam/Consiliul, T-619/15, EU:T:2017:532, punctul 42).

95 În continuare, trebuie să se constate că argumentele reclamantei privind pretinsa imposibilitate de a cuantifica avantajul de care ar fi beneficiat și pretinsa încălcare a dreptului său la apărare și a celui al orașului Bruxelles se întemeiază pe o premisă incorectă. Astfel, reclamanta apreciază în esență că unicul avantaj care ar putea fi eventual luat în considerare ar fi acela care rezultă dintr-un dezechilibru între numărul de dispozitive înscrise în anexa 10 eliminate anticipat înainte de data scadenței lor și numărul de dispozitive menținute, în compensație, după data scadenței acestora prevăzută în anexa 10. Potrivit reclamantei, menținerea anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 ar constitui un avantaj numai în măsura în care menținerea respectivă ar depăși ceea ce compensa mecanismul de compensare al contractului din 1984. Această premisă, invocată de altfel în cadrul procedurii precontencioase de autoritățile belgiene și respinsă de Comisie, nu este însă corectă. Astfel, după cum s-a arătat la punctele 25-42 de mai sus, menținerea și exploatarea de către reclamantă a anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 dincolo de data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă constituie un avantaj economic în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. Prin urmare, așa cum arată Comisia în mod întemeiat în decizia atacată, calculul trebuia efectuat pentru fiecare dispozitiv înscris în anexa 10 și menținut după

data scadenței prevăzută în aceeași anexă după 15 septembrie 2001, luând drept referință chiriile datorate în temeiul contractului din 1999 și taxele aplicabile în general dispozitivelor publicitare între data scadenței prevăzută inițial în anexa 10 (dacă aceasta este ulterioară datei de 15 septembrie 2001) sau 15 septembrie 2001 (dacă data scadenței prevăzută inițial în anexa 10 era anterioară datei de 15 septembrie 2001) și data la care a fost efectuată efectiv eliminarea, fără a lua în considerare mecanismul de compensare al contractului din 1984.

96 În ceea ce privește această metodologie de calcul stabilită în decizia atacată, trebuie precizat că, potrivit unei jurisprudențe constante, Comisia nu este ținută ca, atunci când dispune restituirea unui ajutor declarat incompatibil cu piața internă, să stabilească valoarea exactă a ajutorului care trebuie restituit. Este suficient ca decizia Comisiei să cuprindă indicații care să îi permită destinatarului acesteia să stabilească el însuși cuantumul fără dificultăți excesive (a se vedea Hotărârea din 13 februarie 2014, Mediaset, C-69/13, EU:C:2014:71, punctul 21 și jurisprudența citată). Prin urmare, potrivit jurisprudenței, este suficient ca Comisia să furnizeze o metodă de calcul suficient de fiabilă pentru a stabili valoarea ajutorului care trebuie restituit (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 octombrie 2007, Comisia/Franța, C-441/06, EU:C:2007:616, punctul 41), situație care se regăsește în speță.

97 Având în vedere ceea ce precedă, trebuie să se respingă al doilea aspect al celui de al treilea motiv și, prin urmare, al treilea motiv ca nefondate.

Cu privire la al patrulea motiv, potrivit căruia ajutorul de stat reținut prin decizia atacată ar fi în orice caz prescris

98 În cadrul celui de al patrulea motiv, reclamanta contestă considerentele (66) și (67) ale deciziei atacate, susținând că punctul de plecare pentru a calcula acordarea unui ajutor în speță nu este data la care fiecare dispozitiv înscris în anexa 10 care a fost menținut după data scadenței prevăzută în aceeași anexă ajungea la scadență, ci data deciziei de a efectua compensarea în urma eliminării anticipate a unora dintre respectivele dispozitive la cererea orașului Bruxelles. Potrivit reclamantei, întrucât mecanismul de compensare al contractului din 1984 era deja operativ de la 31 iulie 2000, oricare ar fi data reținută a deciziei de a aplica acest mecanism, ea ar preceda data de 15 septembrie 2001. Recuperarea oricărui ajutor ar fi, prin urmare, prescrisă, în măsura în care prima solicitare de informații adresată de Comisie autorităților belgiene datează din 15 septembrie 2011.

99 Comisia și intervenienta contestă argumentația reclamantei.

100 Potrivit articolului 17 alineatul (1) din Regulamentul 2015/1589, prerogativele Comisiei de recuperare a ajutorului sunt supuse unui termen de prescripție de 10 ani. Articolul 17 alineatul (2) din același regulament prevede că termenul de prescripție începe să curgă din ziua în care ajutorul ilegal este acordat beneficiarului fie ca ajutor individual, fie ca ajutor în cadrul unei scheme de ajutor și că orice măsură adoptată de către Comisie sau, la solicitarea acesteia, de către un stat membru cu privire la ajutorul ilegal întrerupe termenul de prescripție.

101 Potrivit jurisprudenței, stabilirea datei de acordare a unui ajutor poate varia în funcție de natura ajutorului în discuție, astfel încât, în ipoteza unei scheme plurianuale care implică plăți sau acordarea periodică a unor avantaje, data adoptării unui act care constituie temeiul juridic al ajutorului și data la care întreprinderilor li se va atribui efectiv beneficiul acestuia pot fi separate de un interval de timp important. Într-o asemenea situație, în vederea calculării termenului de

prescripție, ajutorul trebuie să fie considerat ca fiind acordat beneficiarului numai de la data la care îi este acordat în mod efectiv (Hotărârea din 8 decembrie 2011, France Télécom/Comisia, C-81/10 P, EU:C:2011:811, punctul 82).

102 În speță, trebuie să se constate că măsura de stat considerată de Comisie ca reprezentând un ajutor de stat este menținerea și exploatarea de către reclamantă, fără a plăti chirii și taxe, a anumitor dispozitive înscrise în anexa 10 între data scadenței prevăzută în aceeași anexă și data la care a fost efectuată efectiv eliminarea.

103 Or, având în vedere această caracteristică a ajutorului în cauză, trebuie să se constate că, indiferent de data la care decizia privind pretinsul mecanism de compensare al contractului din 1984 a intervenit anterior datei de 31 iulie 2000, data de la care reclamanta a beneficiat efectiv de avantajul constând în neplata chiriilor și a taxelor pentru dispozitivele înscrise în anexa 10 și menținute după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă este tocmai data la care aceste dispozitive ar fi trebuit să fie eliminate. În consecință, această dată constituie data la care ajutorul a fost acordat reclamantei, în sensul articolului 17 alineatul (2) din Regulamentul 2015/1589, și, prin urmare, data de la care termenul de prescripție a început să curgă.

104 În plus, este necesar să se constate că, în speță, ajutorul s-a tradus printr-o acordare periodică de avantaje, având în vedere că taxele și chiriile pentru dispozitivele înscrise în anexa 10 și menținute și exploatate după data scadenței lor prevăzută în aceeași anexă erau datorate periodic până la data eliminării lor definitive.

105 În sfârșit, întrucât prima solicitare de informații adresată de Comisie autorităților belgiene datează din 15 septembrie 2011, orice eventual ajutor acordat reclamantei înainte de 15 septembrie 2001 ar fi în orice caz prescris.

106 În consecință, metodologia de calcul al cuantumului ajutorului stabilită de Comisie, potrivit căreia calculul trebuie efectuat pentru fiecare dispozitiv înscris în anexa 10 și menținut după data scadenței prevăzută în aceeași anexă după 15 septembrie 2001, luând ca referință chiriile datorate în temeiul contractului din 1999 și taxele aplicabile în general dispozitivelor publicitare între data scadenței prevăzută inițial în anexa 10 (dacă aceasta este ulterioară datei de 15 septembrie 2001) sau 15 septembrie 2001 (dacă data era anterioară datei de 15 septembrie 2001) și data la care a fost efectuată efectiv eliminarea, fără a lua în considerare mecanismul de compensare al contractului din 1984, este corectă.

107 Rezultă că, contrar celor susținute de reclamantă, decizia atacată nu este afectată de o nelegalitate în măsura în care Comisia a apreciat că ajutorul de stat pe care l-a constatat nu era prescris.

108 Având în vedere cele de mai sus, al patrulea motiv trebuie respins și, prin urmare, acțiunea trebuie respinsă în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

109 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

110 Întrucât reclamanta a căzut în pretenții, se impune obligarea ei la suportarea propriilor cheltuieli de judecată, precum și a celor efectuate de Comisie, conform concluziilor acesteia din urmă. Întrucât intervenienta nu a solicitat obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată, aceasta va suporta, în consecință, propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera întâi)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă JCDecaux Street Furniture Belgium la plata propriilor cheltuieli de judecată, precum și a celor efectuate de Comisia Europeană.

3) Clear Channel Belgium va suporta propriile cheltuieli de judecată.

Kanninen Jaeger Stancu

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 7 septembrie 2022.

Semnături